

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 września 2018 roku

Sąd Apelacyjny w Białymstoku I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący	:	SSA Bogusław Janusz Dobrowolski
Sędziowie	:	SA Jarosław Marek Kamiński SO del. Jacek Malinowski (spr.)
Protokolant	:	Izabela Lach

po rozpoznaniu w dniu 14 września 2018 roku w Białymstoku

na rozprawie

sprawy z powództwa głównego (...) **Spółki z o.o. w S.**

przeciwko (...) **w B.**

i z powództwa wzajemnego (...) **w B.**

przeciwko (...) **Spółki z o.o. w S.**

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego głównego – powoda wzajemnego (...) w B.

od wyroku Sądu Okręgowego w Białymstoku

z dnia 9 lutego 2018 r., sygn. akt I C 2014/16

I. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie VI w ten sposób, że zasądza od pozwanego wzajemnego (...) Spółki z o.o. w S. na rzecz powoda wzajemnego (...) w B. kwotę 2.166,32 zł tytułem zwrotu kosztów procesu w powództwie wzajemnym;

II. oddala apelację w pozostałej części;

III. zasądza od powoda wzajemnego (...) w B. na rzecz pozwanego wzajemnego (...) Spółki z o.o. w S. kwotę 2.700 zł tytułem zwrotu kosztów procesu w postępowaniu apelacyjnym.

Jarosław Marek Kamiński Bogusław Janusz Dobrowolski Jacek Malinowski

UZASADNIENIE

(...) Sp. z o.o. w S. w pozwie skierowanym przeciwko (...)w B. domagała się wydania balonu na ogrzane powietrze o numerze rejestracyjnym (...) oraz zasądzenia kwot: 70.000 zł tytułem wynagrodzenia za wykorzystywanie tego balonu w celach prywatnych i 70.000 zł tytułem wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z balonu za okres od wypowiedzenia umowy od wniesienia pozwu.

(...) wniosło o oddalenie powództwa, podnosząc że z balonu korzystało jedynie w ramach umowy z dnia 15 maja 2010 r., zaś po odstąpieniu przez powódkę od umowy z dniem 18 czerwca 2015 r. skorzystało z prawa zatrzymania (art. 496 k.c. i art. 488 k.c.) do czasu uregulowania kosztów jego obsługi w latach 2013 - 2014.

W dniu 13 lipca 2016 r. wniosło zaś pozew wzajemny o zasądzenie od (...) Sp. z o. o. w S. kwoty 32.718 zł z tytułu należności objętych fakturami VAT z 25 lutego 2015 r. i z 10 czerwca 2015 r. (za przechowywanie, obsługę techniczną i konserwację balonu).

Pozwana wzajemna wniosła o oddalenie powództwa wzajemnego. Wskazała, że w 2013 r. strony zawarły ustną umowę zwolnienia z długu polegającą na odstąpieniu od wystawiania faktury z tytułu opłaty rocznej za obsługę techniczną balonu w wysokości 11.000 zł ze względu na korzyści Stowarzyszenia osiągnane z zamówień od spółki z tytułu usług eksploatacji balonu. Porozumienie to przewidywało możliwość zwolnienia z tego rodzaju długu także w latach kolejnych, o ile spełniony zostanie warunek wysokiego poziomu zamówień w/w usług.

Wyrokiem częściowym z 26 czerwca 2017 r. Sąd Okręgowy w Białymstoku nakazał pozwanemu, aby wydało powódcie balon na ogrzane powietrze o numerze rejestracyjnym (...). Z obowiązku tego stowarzyszenie wywiązało się.

Wyrokiem z dnia 9 lutego 2018 r. Sąd Okręgowy w Białymstoku zasądził od pozwanego głównego(...)w B. na rzecz powódki głównej (...) Sp. z o. o. w S. kwotę 1.592,50 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie do dnia 13 marca 2017 r. (pkt I); oddalił roszczenie pieniężne z powództwa głównego w pozostałym zakresie (pkt II); zniósł wzajemnie między stronami koszty procesu w zakresie powództwa głównego (pkt

III); zasądził od pozwanej wzajemnej (...)Sp. z o. o. w S. na rzecz powoda wzajemnego(...)kwotę 20.418 zł z odsetkami: od 12.300 zł z odsetkami ustawowymi za okres od 12 maja 2015 r. od 31 grudnia 2015 r. i odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 1 stycznia 2016 r., od 8.118 zł z odsetkami ustawowymi za okres od 1 września 2015 r. do 31 grudnia 2015 r. i odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 1 stycznia 2016 r. (pkt IV); oddalił powództwo wzajemne w pozostałym zakresie (pkt V); zasądził od pozwanej wzajemnej na rzecz powoda wzajemnego kwotę 1.878 zł tytułem zwrotu kosztów procesu w powództwie wzajemnym (pkt VI).

Orzeczenie to zapadło w oparciu o następujące ustalenia faktyczne.

W dniu 15 maja 2010 r. strony zawarły umowę o obsługę balonu na ogrzane powietrze. Na jej mocy stowarzyszenie zobowiązało się do przeprowadzenia procedury rejestracyjnej balonu w Polskim Rejestrze Statków Powietrznych i zapewnienia obsługi technicznej, prowadzenia dokumentacji oraz przechowywania balonu. Za ekspozycję i loty balonu na zlecenie powódki (zleceniodawcy) pozwane miało otrzymywać wynagrodzenie w stawkach przewidzianych w załączniku Nr 1 do tej umowy. Za wykonywanie zaś obowiązków obsługi technicznej i przechowywania balonu oraz prowadzenia jego dokumentacji technicznej stałą opłatę roczną ustalono na 11.000 zł.

Za wykonania zleceń pozwane otrzymało od powódki: w 2010 r. - 18 058,50 zł, w 2011 r. - 31.480,08 zł, w 2012 r. - 31.866,88 zł, w 2013 r. - 35.069,80 zł.

Pismem z dnia 18 kwietnia 2015 r. powódka złożyła oświadczenie o wypowiedzeniu umowy z upływem 3 miesięcznego terminu. Pismo to Stowarzyszenie otrzymało w dniu 7 maja 2015 r., a zatem umowa łącząca strony uległa rozwiązaniu z dniem 7 sierpnia 2015 r.

W piśmie z dnia 30 lipca 2015 r. Stowarzyszenie odmówiło zwrotu balonu do czasu uregulowania zaległych płatności (art. 496 k.c.).

W tak ustalonym stanie faktyczny, Sąd Okręgowy doszedł do przekonania, że zarówno powództwo główne, jak i wzajemne zasługują jedynie na częściowe uwzględnienie.

Jako całkowicie nieuzasadnione ocenił żądanie (...) Sp. z o. o. zapłaty przez Stowarzyszenie kwoty 70.000 zł za korzystanie z balonu w latach 2012-2014. Podał, że wbrew twierdzeniom powódki głównej, zebrane w sprawie dowody wskazują, że w tym okresie (...)wykorzystywało balon jedynie dla celów sportowych, a zatem zgodnie z pkt 2 umowy łączącej strony. Każdorazowo uzyskiwało przy tym uprzednią zgodę ówczesnego Prezesa spółki K. R. (1).

Z kolei roszczenie o zapłatę dalszych 70.000 zł za bezumowne korzystanie z balonu w latach 2015-2016, uznał za zasadne tylko w zakresie kwoty 1.592,50 zł (art. 225 k.c.). Powołał się przy tym na treść opinii sporządzonej przez biegłą sądową M. J. (1), z której wynikało, że łączny przychód brutto uzyskany za działalność reklamową w postaci lotów balonem i jego ekspozycje w latach 2010- 2013 wyniósł 119.660,25 zł, zaś koszty jego uzyskania 116.474,26 zł. Zdaniem Sądu w ujęciu ekonomicznym powódka w latach 2015 - 2016 mogłaby osiągnąć dochód z wykorzystywania balonu w łącznej kwocie 1.592,50 zł. Zatem pozwany główny, jako posiadacz w balony w złej wierze w okresie od 8 sierpnia 2015 r. do końca 2016 r., winien jest taką kwotę zwrócić powódce.

Oceniając zaś powództwo wzajemne wniesione przez (...)Sąd I instancji ocenił je za zasadne co do kwoty 20.418 zł. Wskazał, że z okoliczności sprawy wynika, że (...)w latach 2013 - 2015 (do 7 sierpnia 2015 r.) wykonywało obowiązki wynikające z łączącej strony umowy, tj. dokonywało obsługi technicznej, prowadziło dokumentację i przechowywało balon za co powinno otrzymać umówione wynagrodzenie. Za zasadne uznał jednak argumenty pozwanej wzajemnej, że co stałej opłaty rocznej za 2013 r. za obsługę techniczną balonu w wysokości 11.000 zł, strony zawarły porozumienie ustne zwalniające pozwaną spółkę z tego długu za 2013 r. Zdaniem Sądu okoliczność tą potwierdzili świadkowie B. D. (1) i K. R. (1), którzy zeznali, że pod koniec 2013 r. strony zawarły ustną umowę zwolnienie spółki z obowiązku uiszczenie opłaty stałej rocznej za ten rok, w związku ze znacznym wykorzystywaniem balonu w zawodach sportowych i wysokimi dochodami Stowarzyszenia uzyskiwanymi o w ramach zleceń otrzymywanych od powódki. Sąd dając wiarę zeznaniom tych świadków, zwrócił także uwagę, że potwierdza je niejako zachowanie pozwanego, które fakturę z tytułu opłaty stałej za 2013 r. wystawiło dopiero w lutym 2015 r. (kiedy to B. D. (1) przestał być członkiem zarządu). Wobec tego uznał, że powodowi wzajemnemu winna być zapłacona jedynie pozostała część zobowiązania wynikającego z faktur VAT nr (...).

O kosztach procesu postanowił na podstawie art. 100 k.p.c., przy czym koszty powództwa głównego zniósł wzajemnie pomiędzy stronami, zaś koszty powództwa rozdzielił między nimi, uwzględniając wynik postępowania w tej części (62% - 8%).

Apelację od tego wyroku, w zakresie rozstrzygnięcia zawartego w punkcie I, III, V oraz VI, wniosło Stowarzyszenie, które zarzuciło Sądowi I instancji:

- 1) poczynienie błędnych ustaleń faktycznych polegające na przyjęciu, że pomiędzy stronami doszło do zawarcia ustnej umowy znoszącej odpłatność za usługę obsługi technicznej balonu,;
- 2) naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 278 § 1 k.p.c. oraz w zw. z art. 286 k.p.c. przez nieuwzględnienie wyszczególnionych w opinii biegłego kosztów amortyzacyjnych, jako wydatków pomniejszających przychód spółki związany z wykorzystaniem balonu oraz skorygowanie we własnym zakresie opinii, pomimo że niezbędne było do tego posiadanie stosownej wiedzy specjalnej;
- 3) naruszenie art. 236 k.p.c. w zw. z art. 240 § 1 k.p.c. oraz art. 258 k.p.c. przez dopuszczenia dowodu z zeznań świadków E. K. (1) i B. D. (1) bez wskazania faktów, jakie za pomocą tych dowodów mają być stwierdzone, a także

przez przesłuchanie wymienionych świadków na okoliczność zmiany w formie ustnej umowy z dnia 15 maja 2010 r., choć dla jej zmian zastrzeżono formę pisemną dla celów dowodowych;

4) naruszenie art. 227 k.p.c. w zw. z 232 k.p.c. oraz w zw. z art. 236 k.p.c. przez dokonanie ustaleń faktycznych dotyczących zlecenia Stowarzyszeniu przez powodową spółkę w 2013 r. lotów balonem o wartości co najmniej 20.000 zł, na podstawie dokumentów, co do których nie wydano postanowienia dowodowego i nie złożono ich do akt sprawy;

5) naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. przez uznanie za wiarygodne zeznań świadka B. D. (1) w części, w której wskazywał na zawarcie umowy o zwolnienie z długu, w sytuacji gdy świadek ten pozostaje w konflikcie ze Stowarzyszeniem i aktualnie zajmuje się usługą przedmiotowego balonu;

6) naruszenie art. 98 § 1 i 4 k.p.c. w zw. z § 2 pkt 5 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. z 2015 r., poz. 1800) przez ustalanie wysokości pełnomocnika w oparciu o brzmienie tego przepisu obowiązujące po wejściu w życie zmian wprowadzonych Rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. (Dz.U. z 2016 r. poz. 1668);

7) naruszenie art. 100 k.p.c. przez wzajemne zniesienie między stronami kosztów postępowania z powództwa głównego i stosunkowe rozdzielenie kosztów powództwa wzajemnego, choć w przypadku obu powództw Stowarzyszenie uległo żądaniu/obronie w istotnie mniejszym stopniu;

8) naruszenie art. 72 § 1 k.c. przez wadliwe uznanie, że strony zawarły ustną umowę dotyczącą odpłatności za obsługę techniczną balonu, w sytuacji gdy brak jest dowodów wskazujących, że w istocie takie porozumienie zostało zawarte;

9) naruszenie art. 74 § 2 k.c. w zw. 76 k.c. oraz art. 246 k.p.c. przez przeprowadzenie dowodu z zeznań świadków (B. D. (1), E. K. (1) i K. R. (1)) na okoliczność zmiany w formie ustnej, pisemnej umowy z dnia 15 maja 2010 r., choć z umowy wynikało, że wszelkie jej zmiany powinny być dokonane w formie pisemnej dla celów dowodowych, zaś Stowarzyszenie nie wyraziło zgody na przeprowadzenie dowodu z zeznań wyżej wymienionych świadków na okoliczność zmiany umowy;

10) naruszenie art. 508 k.c. przez uznanie, że w przypadku, gdy zwolnienie z długu ma charakter odpłatny, to stanowi odrębną umowę, podczas gdy przy prawidłowej wykładni wyżej przepisu, wobec ustalenia odpłatności zwolnienie z długu traci taki charakter i stanowi jedynie umowę zmieniającą stosunek zobowiązaniowy, z którego dług wynika, a także przez wadliwe uznanie, że umowa zwolnienia z długu może dotyczyć długu przyszedłego.

Wnosiło o zmianę wyroku przez oddalenie w całości powództwa głównego o zapłatę wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z balonu i zasądzenie w ramach powództwa wzajemnego od pozwanej wzajemnej na rzecz powoda wzajemnego dodatkowo kwoty 12.300 zł z odsetkami ustawowymi i odsetkami ustawowymi za opóźnienie w stosunku rocznym od 12 marca 2015 r. albo uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

apelację należało uznać za niezasadną za wyjątkiem części dotyczącej orzeczenia o kosztach procesu zawartego w pkt. VI wyroku.

W pierwszej kolejności skarżący zarzuca sądowi I instancji błąd w ustaleniach faktycznych polegający na przyjęciu, że pomiędzy stronami doszło do zawarcia ustnej umowy znoszącej odpłatność za usługę obsługi technicznej balonu. Z zarzutem tym są związane dalsze zarzuty naruszenia art. 233 § 1 kpc co do oceny zeznań B. D. (1) oraz art. 236 k.p.c. w zw. z art. 240 § 1 k.p.c. oraz art. 258 k.p.c., ponieważ błąd w ustaleniach faktycznych nie jest błędem samym w sobie, ale zawsze jest wynikiem naruszenia przez sąd jakiegoś innego przepisu normującego postępowanie dowodowe.

Trzeba pamiętać, że skuteczne postawienie zarzutu naruszenia przepisu o ocenie dowodu art. 233 § 1 k.p.c.) wymaga wykazania jakie dyrektywy oceny dowodów wyrażone w tym przepisie sąd naruszył. Dlatego też swobodna dyskusja z ustaleniami sądu czyniona w ten sposób, że przedstawimy własną wersję stanu faktycznego nie jest wystarczająca.

Oczywiście swobodna ocena dowodów nie może być dowolna. Sąd powinien dążyć do wyprowadzenia z zebranego w sprawie materiału dowodowego wniosków logicznie prawidłowych. Sąd może dawać wiarę tym lub innym świadkom, czyli swobodnie oceniać ich zeznania, nie może jednak na tle tych zeznań budować wniosków, które z nich nie wynikają. Skarżący podnosi w apelacji, że ustalenie sądu polegające na ocenie dowodu z zeznań B. D. (1) jako wiarygodnych w części wskazującej na zawarcie umowy o zwolnienie z długu była błędna, ponieważ pozostaje on w konflikcie z obecnym zarządem Stowarzyszenia oraz współpracuje z (...). Oznacza to, że ustalenia sądu wynikały z przeprowadzonych dowodów (zresztą również innych zeznań jak i dokumentów w postaci faktury). Ocena wiarygodności świadka mieści się natomiast w zasadzie swobodnej oceny dowodów. Przekonanie strony, że świadek kłamie dlatego, że jest w jakiś sposób związany ze stroną lub pozostaje z nią w konflikcie nie jest wystarczające do skutecznego postawienia zarzutu naruszenia art. 233 § 1 kpc. Brakuje bowiem dodatkowych argumentów, które pozwoliłyby wykluczyć wersję przyjętą przez Sąd Okręgowy. Zarzucenie naruszenia zasady swobodnej oceny dowodów polega bowiem na podważeniu podstaw tej oceny z wykazaniem, że jest ona rażąco wadliwa lub oczywiście błędna (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 12 kwietnia 2001 r., II CKN 588/99, LEX nr 52347; z dnia 2 kwietnia 2003 r., I CKN 160/01, LEX nr 78813; z dnia 15 kwietnia 2004 r., IV CK 274/03, LEX nr 164852; z dnia 29 czerwca 2004 r., II CK 393/03, LEX nr 585758). Jeżeli z określonego materiału dowodowego sąd wyprowadza wnioski logicznie poprawne i zgodne z doświadczeniem życiowym, to ocena sądu nie narusza reguł swobodnej oceny dowodów i musi się ostać, choćby w równym stopniu, na podstawie tego materiału, dawały się wysnuć wnioski odmienne.

Przeprowadzenie dowodu bez wydania postanowienia przewidzianego w art. 236 k.p.c. nie jest z reguły uchybieniem mogącym mieć wpływ na wynik sprawy, pod warunkiem jednak, że zebrany i rozpatrzony materiał dowodowy będący podstawą orzekania podlegał regułom kontradiktoryjności procesu. Musi być spełniony wymóg, żeby poszczególne dowody przedstawione przez jedną stronę mogły być poznane przez drugą stronę, a w wypadku przeprowadzenia dowodu z urzędu - przez obie strony (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 lipca 2017 r., III CSK 329/16). W niniejszej sprawie reguły kontradiktoryjności zostały oczywiście w pełni zachowane, czego i skarżący nie podważa. Dodatkowo należy zauważyć, że dowód z zeznań świadków B. D. (1) i E. K. (1) nie został przeprowadzony na okoliczność zmiany umowy z dnia 15.05.2010 r., lecz w istocie na okoliczność zawarcia umowy o zwolnienie z długu. W związku z powyższym i ten zarzut okazał się bezzasadny.

Kolejny zarzut naruszenia prawa procesowego dotyczył art. 233 § I k.p.c. w zw. z art. 278 § 1 k.p.c. oraz w zw. z art. 286 k.p.c. przez nieuwzględnienie wyszczególnionych w opinii biegłego kosztów amortyzacyjnych, jako wydatków pomniejszających przychód spółki związany z wykorzystaniem balonu oraz skorygowanie we własnym zakresie opinii, pomimo że niezbędne było do tego posiadanie stosownej wiedzy specjalnej. Odnosi się on do pkt I wyroku, w którym zasądzono część dochodzonej przez (...) spółka z o.o. kwoty z tytułu wynagrodzenia za korzystanie z rzeczy. Istotnie Sąd Okręgowy nie uwzględnił odpisu amortyzacyjnego. Jednakże nie stanowi to naruszenia ww. przepisów. W pierwszej kolejności należy zauważyć, że za korzystanie z rzeczy na podstawie art. 224 § 2 kc w zw. z art. 225 kc należy się właścicielowi wynagrodzenie w takiej wysokości, w jakiej - w danych okolicznościach - mógłby je uzyskać, gdyby rzecz wynajął lub wdzierzał czy oddał w odpłatne używanie na podstawie innego stosunku prawnego. Zdaniem Sądu I instancji w ujęciu ekonomicznym powódka w latach 2015 - 2016 mogłaby osiągnąć dochód z wykorzystywania balonu w łącznej kwocie 1.592,50 zł, gdyż odpis amortyzacyjny nie stanowi rzeczywistego wydatku związanego z eksploatacją balonu. Stanowisko to należy podzielić, gdyż w innym przypadku doszlibyśmy do tego, że wynajęcie przedmiotowego balonu nie przyniosłoby żadnego dochodu. Odpis amortyzacyjny to składnik kosztów w rozliczeniach podatkowych, a z ekonomicznego punktu widzenia ubytek w wartości majątku z powodu zużycia. Może oczywiście wpływać na wysokość wynagrodzenia, ale to wynajmujący decyduje, czy opłaca mu się wynająć rzecz za kwotę uwzględniającą utratę wartości rzeczy z powodu zużycia czy nie. Wniosek Sądu nie był więc sprzeczny z opinią, lecz jej wnioski zostały dostosowane do treści ww. przepisów kodeksu cywilnego. Zadaniem biegłego nie jest bowiem rozstrzyganie zagadnień prawnych, a jedynie naświetlenie wyjaśnianych okoliczności z punktu widzenia wiadomości specjalnych przy uwzględnieniu zebranego i udostępnionego mu materiału sprawy.

Sąd Okręgowy nie naruszył również art. 227 k.p.c. w zw. z 232 k.p.c. oraz w zw. z art. 236 k.p.c. przez dokonanie ustaleń faktycznych dotyczących zlecenia Stowarzyszeniu przez powodową spółkę w 2013 r. lotów balonem o wartości

co najmniej 20.000 zł, na podstawie dokumentów, co do których nie wydano postanowienia dowodowego i nie złożono ich do akt sprawy. Sąd przeprowadził dowody istotne dla rozstrzygnięcia sprawy na wniosek stron. Jak już wcześniej wspomniano przeprowadzenie dowodu bez wydania postanowienia przewidzianego w art. 236 k.p.c. nie jest z reguły uchybieniem mogącym mieć wpływ na wynik sprawy. Jeżeli zaś chodzi o wyżej opisane ustalenie to nie stanowiło ono w zasadzie podstawy rozstrzygnięcia oddalającego w części powództwo wzajemne, ponieważ Sąd I instancji uznał za udowodniony fakt zawarcia umowy o zwolnienie z długu tylko w zakresie opłaty za 2013 r. Nie uznał natomiast, że nastąpiła zmiana umowy, ani że nastąpiło zwolnienie z długu za rok 2014 i 2015 z powodu wykonania przez Stowarzyszenie lotów balonem o wartości co najmniej 20 000 zł.

Sąd Apelacyjny uznaje więc, że brak uwzględnienia ww. zarzutów powoduje konieczność uznania stanu faktycznego ustalonego przez Sąd I instancji za prawidłowy. W tym miejscu należy więc odnieść się do zarzutów naruszenia prawa materialnego. Pierwszy odnosił się do art. 72 § 1 kc z którego wynika, że do zawarcia umowy dochodzi, gdy strony dojdą do porozumienia co do wszystkich jej postanowień, które były przedmiotem negocjacji. Oczywiście kontrahenci sami decydują czy i kiedy zostaje między nimi zawarta umowa. Przepis ten wprowadza regułę interpretacyjną, która znajduje zastosowanie, jeśli wykładnia oświadczeń woli stron w oparciu o kryteria wskazane w 65 kc nie pozwala na jednoznaczne rozstrzygnięcie, czy w toku negocjacji doszło do zawarcia umowy. Naruszenie ww. przepisu nie nastąpiło, ponieważ skarżący nie podważył skutecznie elementów stanu faktycznego, z którego wynika zawarcie umowy zwolnienia z długu. Tylko wówczas, gdyby sąd I instancji ustalił, że strony prowadziły tylko negocjacje, a potem przyjął, że oznacza to zawarcie umowy, można byłoby mówić o naruszeniu tego przepisu. Nie można bowiem dowodzić błędu w subsumpcji przez kwestionowanie prawidłowości dokonanych przez Sąd ustaleń faktycznych.

Jeżeli chodzi o kolejny zarzut to również nie zostały naruszone art. 74 § 2 kc, art. 76 kc w zw z art. 246 kpc. Zakaz dowodowy dotyczy wyłącznie przypadków niezachowania wymaganej dla czynności prawnej formy pisemnej, dokumentowej lub elektronicznej do celów dowodowych. Istotnie umowa stron z 15.05.2015 r. przewidywała dokonywanie jej zmian w formie pisemnej, co przy sprzeciwie skarżącego co do dowodów z zeznań świadków, blokowało możliwość przeprowadzenia takiego dowodu. Jednakże w niniejszej sprawie sąd okręgowy ustalił, że strony zawarły ustną umowę o zwolnienie z długu, czego ww. zakaz dowodowy nie dotyczy. Przedmiotem umowy stron o zwolnienie z wynikającego z innej umowy długu nie jest ani zmiana, ani uzupełnienie, ani rozwiązanie umowy. W tej sytuacji przeprowadzenie dowodów z zeznań świadków B. D., E. K. i K. R. nie było sprzeczne z ww. przepisami.

Sąd Okręgowy nie naruszył również art. 508 kc, który stanowi, że zobowiązanie wygasa, gdy wierzyciel zwalnia dłużnika z długu, a dłużnik zwolnienie przyjmuje. Przysporzenie, jakie wynika ze zwolnienia z długu dla dłużnika, może być dokonane pod tytułem darmym, jak też nastąpić pod tytułem odpłatnym (tak w komentarz do art. 508 kc red. Pietrzykowski/Zawada 2018 wyd. 9). Doktryna akceptuje także dopuszczalność zwolnienia z długu przyszłego (zob. w szczególności P. Drapała, Zwolnienie z długu, s. 116; K. Zagrobelny, w: Gniewek, Machnikowski, Komentarz KC 2014, s. 1019). W orzecznictwie istotnie zarysowała się rozbieżność stanowisk co do dopuszczalności zwolnienia z długu przyszłego, jednak przeważało stanowisko odmienne (wyr. SN z 3.10.2008 r., I CSK 125/08, Legalis, z powołaniem się na przesądzającą o dopuszczalności przelewu wierzytelności przyszłych, uchwała SN z 19.9.1997 r., III CZP 45/97, OSNC 1998, Nr 2, poz. 22). Dodatkowo należy zauważyć, że zwolnienie z opłaty za 2013 r. nie można kwalifikować jako zwolnienia z długu przyszłego, ponieważ Sąd Okręgowy ustalił, że została ona zawarta pod koniec tego roku.

Niezasadny okazał się także zarzut dotyczący naruszenia art. 100 kpc. przez wzajemne zniesienie między stronami kosztów postępowania z powództwa głównego i stosunkowe rozdzielanie kosztów powództwa wzajemnego, choć w przypadku obu powództw Stowarzyszenie uległo żądaniu/obronie w istotnie mniejszym stopniu. Po pierwsze artykuł 100 KPC nie wymaga arytmetycznie dokładnego rozdzielania kosztów wg stosunku wygranej części do przegranej, zaś dzięki zasadzie słuszności pozwala oceniać zakres wygranej również w sytuacji wielości i różnorodności roszczeń. Tak też było w niniejszej sprawie, gdzie było kilka roszczeń do rozstrzygnięcia i to w ramach powództwa głównego oraz wzajemnego. Zniesienie kosztów można uznać za usprawiedliwione nie tylko przy zbliżonym zakresie wygrania sprawy i zbliżonych kosztach poniesionych przez te strony, ale również, gdy proporcja wygranej do przegranej części jest odwrotnie proporcjonalna do wyłożonych kosztów przez każdą ze stron. Można też zwrócić uwagę na stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w postanowieniu z dnia 11.09.2013 r., który wskazał, że o zastosowaniu zasady wzajemnego

zniesienia kosztów procesu decyduje kryterium słusznościowego rozłożenia obowiązku ponoszenia tych kosztów, nie jest natomiast bezwzględnie wymagane dokładne wyliczenie stosunku wygranej do przegranej (sygn. akt III CZ 37/13). Nie wchodząc w szczegółowe wyliczenia tychże kosztów, których i skarżąca nie dokonuje, warto dodatkowo zauważyć, że w trakcie postępowania zmieniały się przepisy o wynagrodzeniu fachowych pełnomocników -radców prawnych i adwokatów co również ma wpływ na zbliżoną wysokość kosztów poniesionych przez każdą ze stron w zakresie powództwa głównego.

W związku ze zmianą wysokości wynagrodzeń pełnomocników w trakcie procesu zasadny okazał się zarzut naruszenia art. 98 § 1 i 4 k.p.c. w zw. z § 2 pkt 5 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. z 2015 r., poz. 1800) przez ustalanie wysokości pełnomocnika w oparciu o brzmienie tego przepisu obowiązujące po wejściu w życie zmian wprowadzonych Rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. (Dz.U. z 2016 r. poz. 1668). Sąd Okręgowy istotnie uwzględnił stawkę, która obowiązuje obecnie (3 600 zł), nie zaś stawkę aktualną w chwili wnoszenia powództwa wzajemnego (4 800 zł - § 2 pkt 5 ww. rozporządzenia) i obowiązującą do czasu zakończenia postępowania w instancji. Doliczając więc do kwoty 4 800 zł opłatę sądową 1 636 zł powód wzajemny poniósł koszty w wysokości 6 436 zł. Pozwany wzajemny poniósł koszty w wysokości 4 800 zł (zastępstwo procesowe). Uwzględniając stosunkowe rozdzielanie kosztów (62% do 38%) należało zasądzić od pozwanego wzajemnego na rzecz powoda wzajemnego kwotę 2 166,32 zł, zamiast kwoty 1878 zł.

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 kpc i art. 386 § 1 kpc orzekł jak w sentencji wyroku.

O kosztach procesu w instancji odwoławczej postanowiono zgodnie z zasadą wynikającą z art. 100 zd. 2 k.p.c. w zw. z § 2 pkt i § 10 ust. 1 pkt 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t.j. Dz. U. z 2018, poz. 235), apelujący przegrał bowiem w II instancji prawie w całości. Koszt zastępstwa prawnego poniesionego i żądanego przez pozwanego wzajemnego wyniósł 2 700 zł.

B. J. M. J. (2) M.